

Asia: VN/4677/2021

Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2020 päivitys

Taustakysymykset

Vastaajan taustaorganisaatio

Vammaisjärjestö [Kuuloliitto ry]

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet oppaan päivittäminen jatkossa?

Ovatko nykyiset luovutusperusteet olleet hyödyllisiä?

kyllä, paljon

Kenen tehtävänä pitäisi olla luovutusperusteiden päivittämisen koordinointi?

Sosiaali- ja terveysministeriö

Mitä muuta haluaisit sanoa apuvälineiden luovutusperusteiden päivittämisestä?

Kuuloliitto näkee välttämättömänä, että luovutusperusteita päivitetään säännöllisesti tekniikan ja lainsäädännön muuttuessa. Kuuloliitto näkee, että päivittämisestä tulee vastata valtakunnallinen viranomainen, kuten STM. Päivittämistä ei saa siirtää jollekin hyvinvointialueelle, koska vaarana on silloin se, että ko. alueen käytännöt vaikuttavat päivityksessä, eikä osata tarkastella asioita laajemmin valtakunnallisesta näkökulmasta.

Jatkossakin vammaisia henkilöitä edustavat järjestöt tulee ottaa laaja-alaisesti mukaan oppaan päivittämistyöhön YK:n vammaissopimuksen velvoitteiden mukaisesti.

1. Johdanto

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto näkee, että tekstiin olisi hyvä lisätä maininta siitä, että yhdenvertaisuus apuvälinepalveluissa ja yksilöllinen arviointi eivät sulke toisiaan pois. Luovutusperusteet luovat pohjan eri alueiden yhdenvertaisille käytännöille, mutta silti jokaisen asiakkaan kohdalla tulee varmistaa yksilöllinen apuvälinetarpeen arviointi ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen. Kuuloliitto ehdottaa lisättäväksi tekstiin, että oikea-aikaisesti saadulla apuvälineellä myös ennaltaehkäistään toimintakyvyn heikkenemistä. Esimerkiksi ajoissa saadut molemminpuoliset kuulokojeet tukevat ikääntyneen muistia ja kognitiivisia toimintoja.

Kuuloliitto näkee kirjauksen: "Alueellisesti jokainen hyvinvointialue voi tarkentaa tätä asiakirjaa ohjeistamalla alueellisia toimintakäytäntöjä sen mukaan, miten sosiaali- ja terveystyö on järjestetty sekä mitä työnjaosta on sovittu.", ongelmallisena, koska se ei saa ohjata alueita toimimaan valtakunnallisen oppaan luovutusperusteiden vastaisesti. Vain palvelujen järjestämisen tavoista, eli esimerkiksi eri yksiköiden vastuusta apuvälineprosessissa, voidaan sopia aluekohtaisesti, mutta ei varsinaisesti luovutusperusteista. Alueellisilla toimintakäytännöillä ei saa heikentää asiakkaiden lakiin perustuvia oikeuksia, vaan ensisijaisesti alueiden on toimittava lakien, asetusten, ja valtakunnallisten luovutusperusteiden mukaisesti.

2.1.1 Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluiden perusta

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto näkee tärkeänä, että oppaassa on avattu apuvälineiden luovuttamisen oikeudellista perustaa laajasti. Yhdymme kuitenkin Vammaisfoorumin näkemyksiin siitä, että osiossa oleva kappale: "Ensisijaisesti turvataan apuvälineet, jotka ovat välttämättömiä elintärkeiden ja keskeisimpien päivittäisten toimintojen ylläpitämiseksi tai jotka ovat välttämättömiä henkilön itsenäisen suoriutumisen tukemisessa. Ensisijaisuutta arvioitaessa huomioidaan mm. 1) sairauden etenemisnopeus, 2) tapaturman/vamman aiheuttama tarve, 3) sairaalasta kotiutuksen mahdollistavat apuvälineet, 4) laitoshoidon joutumisen uhka, 5) lasten kehityksen ja kasvun vaatimukset, ja 6) apuvälineen käyttö edistää turvallisuutta." , tulee poistaa, koska se helposti johtaa asetuksen vastaiseen priorisointiin apuvälinepalveluissa. Asetuksessa ei ole mainintaa välttämättömyydestä apuvälineiden myöntämisessä eikä oppaalla voida edistää käytäntöjä, jotka ovat apuvälineasetuksen kirjausten vastaisia.

2.1.2 Vammaispalvelulain mukaiset palvelu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto yhtyy Vammaisfoorumin näkemyksiin, että osiossa tulisi olla maininta siitä, että "Hyvinvointialue voi myös antaa välineitä, koneita tai laitteita korvauksetta vammaisen henkilön käytettäväksi." Lisäksi Kuuloliitto toteaa, että opasta tulee päivittää heti uuden vammaispalvelulain tultua voimaan vammaispalveluna myönnettävien laitteiden ja välineiden osalta, varsinkin jos vaatimus vaikeavammaisuudesta poistuu uuden lain myötä.

2.1.3 Kelan ammatillisen kuntoutuksen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

2.2 Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

5. Apuvälineratkaisu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto yhtyy Vammaisfoorumin näkemyksiin siitä, että kirjaus apuvälineen välttämättömyydestä ei ole linjassa apuvälineasetuksen kanssa, ja sen tähden se tulee poistaa. Apuvälineen luovuttamisen yhteydessä on otettava huomioon apuvälineen merkitys myös sitä tarvitsevan, kuten kuulovammaisen henkilön, toimintakyvyn ylläpitämisen, ongelmien ennaltaehkäisyyn sekä osallisuuden vahvistumisen näkökulmasta. Oikea-aikaisesti saadut apuvälineet mahdollistavat opiskelun, työssäkäynnin, onnistuneen arjen sekä ylipäätään yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet yhteiskuntaan.

Lisäksi Kuuloliitto esittää, että hankintalaki -kohdasta tulee poistaa maininta "perusvalikoima apuvälineitä". Tällöin lause kuului: Hankintalain 3 edellyttämien kilpailutusten tuloksena valikoituu sopimusvälineiden valikoima. Perusvalikoima ei tuo lauseeseen mitään lisäarvoa, mutta se voi pahimmillaan johtaa hyvinvointialueita hankkimaan "perusapuvälineitä". Yksilöllisiin tarpeisiin vastaava apuväline tuottaa sekä yksilölle että yhteiskunnalle suurimman hyödyn ja sen tähden kilpailutettu sopimusvalikoima tulee olla mahdollisimman monipuolinen ja sisältää erilaisiin tarpeisiin sopivia apuvälineitä. Toisaalta hyvinvointialueiden tulee käyttää myös suorahankintaa

apuvälineissä. Se on välttämätöntä ja järkevää niissä tilanteissa, joissa yksilöllisiin tarpeisiin vastaavaa apuvälinettä ei löydy kilpailutetusta sopimusvalikoimasta

6.1 Potilas- ja laiteturvallisuus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.2.1 Apuvälineen luovuttavan tahon vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.2.2 Apuvälineen käyttäjän vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto yhtyy Vammaisfoorumin näkemykseen siitä, että apuvälineen vahingoittumiseen ja katoamiseen liittyvä korvausvastuu myös lapsen osalta on liian tiukasti ilmaistu, joten kohtaan tulee lisätä lause: ”Korvausvastuuta voidaan sovitella ottaen huomioon apuvälineen käyttäjän elämäntilanne ja apuvälineen vahingoittumiseen tai katoamiseen liittyvät olosuhteet.”

6.3 Apuvälineen huolto/korjaus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto näkee, että jos käyttäjälle välttämättömän apuvälineen korjaus viivästyy, tulee hänelle luovuttaa odotusajaksi korvaava apuväline. Tämä on erityisen tärkeää esimerkiksi työikäisillä, koska ilman toimivaa apuvälinettä työikäisestä voi tulla hetkellisesti työkyvytön. Sen tähden apuvälineyksiköissä tulee olla vara-apuvälineiksi luovutettavissa olevia apuvälineitä riittävästi.

6.4 Apuvälineiden kuljetus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.5 Kaksoiskappale

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto näkee, että kaksoiskappaleen luovutusta koskevasta lauseesta tulee poistaa ilmaisu välttämätöntä, jolloin lause kuuluu: Se voidaan luovuttaa, kun käyttö on säännöllistä erilaisissa toimintaympäristöissä.

7. Oppaassa käytetyt käsitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

04 27 09 Lihastimulaattorit, ei ortoosina käytettävät

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

05 Välineet taitojen harjoittamiseksi

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 15 Toiminnalliset hermo-lihasstimulaattorit ja hybridiortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 30 09 Silmäripset ja kulmakarvat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 30 21 Silmäproteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 54 Sukupuolielämän apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 03 03 03 Kävelykepit, valkoiset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 23 Sähköpyörätuolit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 39 01 Opaskoirat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 Näkemisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 03 Valonsuodattimet (absorptiolasit)

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 06 01 Silmälasilinssit, 22 03 06 02 Kehykset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 06 03 Piilolinssit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 09 Suurentavat lasit, linssit ja linssikokoonpanot

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 18 Suurennuslaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 06 27 Kuulon apuvälineiden lisävarusteet, 22 06 90 01 Pantakojeet, 22 18 24 Radiotaajuuslähetinjärjestelmät

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto näkee, että kohtaan 22 06 27 Kuulon apuvälineiden lisävarusteet, tulee lisätä maininta siitä, että vesisuojat luovutetaan molempien korvien prosessoreihin. Uimahalli on erityisen haasteellinen kuunteluympäristö, ja on kuulovammaisen turvallisuutta lisäävä tekijä, että hänellä on molempien korvien prosessorit käytössään vesisuojiin kanssa. Näin varmistuu mahdollisuus mahdollisimman hyvään kuuloon uimaan opetellessa, ja uimessa.

Kuuloliitto näkee, että ryhmäkuuntelulaitteiden osalta kirjausta tulisi muuttaa niin, että siitä käy selkeästi ilmi, että ryhmäkuuntelulaitteen käyttö on mahdollista molemmissa korvissa (vastaanottimet molempiin korviin)

Lisäksi Kuuloliitto näkee, että kuulemisen apuvälineiden osalta tulisi päivittää myös kuulokojeiden lisämikrofonien luovuttamisen perusteita, koska käytännöt niiden suhteen vaihtelevat merkittävästi eri alueilla. Osassa alueita ihmiset joutuvat ostamaan niitä pääsääntöisesti itse, jolloin vain hyvätuloisilla on mahdollisuus kuulemista helpottavan lisäapumikrofonin hankkimiseen. Lisämikrofonien avulla varmistetaan kuulovammaisen mahdollisuus toimia eri ympäristöissä ja vaativammassakin kuunteluolosuhteissa.

Lisäksi Kuuloliitto näkee, että kuulon apuvälineiden luovuttamisen perusteita tulee tarkastella vammaispalvelulain perusteella myönnettävien laitteiden osalta uudelleen, jos uusi vammaispalvelulaki hyväksytään. Tällöin induktiosilmukkoita tulee lisätä myös maininta asuntoihin vammaispalvelulain perusteella saatavilla olevista induktiosilmukoista. Näin kuulon apuvälineiden osalta toimitaan kauttaaltaan loogisesti ja oppaassa tulevat esiin kaikki terveydenhuollon, Kelan ja vammaispalvelulain perusteella saatavat kuulemisen apuvälineet.

22 12 21 Kannettavat pistekirjoituksen muistiinpanovälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 27 16 Muistin tukena toimivat apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 30 15 Lukutelineet ja kirjanpitimet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 33 Tietokoneet ja päätelaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

90 01 02 Avustajakoirat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

LIITE 2 Lääkinnällisenä kuntoutuksena korvattavat silmälasit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

Yleiset kommentit päivityksestä

Miten opasta tulisi kehittää jatkossa?

Opasta tulee päivittää säännöllisesti yhdessä vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen kanssa, jotta myös apuvälinettä käyttävien ja tarvitsevien näkökulmat tulevat riittävän vahvasti esille oppaassa.

Lavikainen Hanne
Kuuloliitto ry